

Коваленко В.О.,
студентка 5 курсу,
4 група, Інститут прокуратури такримінальної
юстиції
Національний юридичний університет ім.
Ярослава Мудрого

ФЕНОМЕН «ТІТУШОК» ЯК КРИМІНАЛЬНИЙ РЕЗЕРВ

Ключові слова: «Тітушки», молодь, молодіжні рухи, спортсмени, «Євромайдан».

Key words: "Titushky", youth, youth movements, athletes, "EuroMaidan".

Анотація: Досліджено поняття феномену «тітушок» як соціального явища, особливості поширення його серед молоді, яка займається різноманітними видами спорту. Розглянуто питання «розвитку» такого роду діяльності від радянських часів до сучасного стану та причини залучення «тітушок» у протистояння.

Abstract: The concept of the "titushky" phenomenon as a social phenomenon, especially its distribution among young people, which deals with various kinds of sports is investigated. The questions of the "development" of this kind of activity from the soviet times to the present state and the reasons for attracting "titushky" into confrontation are considered.

Феномен «тітушок» виник ще в 2013 році, коли колишній Президент України В. Янукович, не підписав договір про асоціацію з Європейським Союзом. 21 листопада 2013 року на головній площі країни (Майдані Незалежності) у місті Києві почали збиратись громадяни України, які категорично були проти рішення уряду щодо призупинення курсу України на євроінтеграцію. Відповідні заходи були мирними, не передбачали сутичок, і безпосередньо відповідали законодавству, оскільки відповідно до ст. 39 Конституції України громадяни мають право збиратися мирно, без зброї та проводити збори та мітинги.

В ніч з 29 на 30 листопада 2013 року спецпідрозділ МВС України «Беркут» жорстоко побив студентів, які залишилися на ніч на головній площі країни. Це викликало невдоволення у суспільстві, і зі всіх областей держави почали активно з'їжджатися громадяни, щоб захистити своє право на свободу, передбачене ст.29 Конституції України. Крім мирних громадян країни також прибували і «тітушки». Хто такі тітушки? Тітушки – це хлопці спортивної статури, які з'являються там, де починається надмірна громадська активність, для того щоб заспокоїти активістів. Сам термін «тітушки» походить від ім'я Вадима Тітушко, який є яскравим представником даного руху.

Молодий спортсмен Вадим Тітушко сам з Білої Церкви Київської області. До 18 травня 2013 року мало хто знав його не лише в Україні, а й на Київщині. До того дня, коли Вадим Тітушко у Києві під час мітингу опозиції здійснив жорстокий напад на журналістів Ольгу Снідчарчук та Владислава Содела. Шевченківський районний суд міста Києва кваліфікував дії як хуліганство, передбачені ч. 2 ст. 296 Кримінального Кодексу України. Прізвище Тітушка не сходить із газетних шпальт та екранів телевізорів, не кажучи про Інтернет. Тоді навесні ніхто не міг навіть собі уявити, що разом із появою прізвища цього спортсмена в ЗМІ для української журналістики з'явилася нова, серйозна загроза – «тітушки» [1].

У період Євромайдану цей термін асоціювався з активними противниками європейської інтеграції в Україні. «Тітушки» зазвичай мають характерний зовнішній вигляд: молоді люди в капюшонах або спортивній формі. Як правило, це молодики спортивної статури, фізично міцні. Надто не люблять або бояться публічності. Вони розпочинають бійки з учасниками акцій протесту, домагаючись виведення масових заходів, незадоволених владою (наприклад, Євромайдан), за межі правового поля. Часто цей образ асоціюється з «гопником», який став на бік реакційного сектора політикуму. У свою чергу, представники влади вбачають у «тітушках» активістів опозиційних сил.

За радянських часів аналогічних бойовиків називали «бригадами» (скорочення від «бригады содействия милиции»), що створювалися при райкомах партії під керівництвом відповідних райкомів партії і КДБ (наприклад, розгром студентської виставки перед вечором Л. Курбаса у Клубі творчої молоді у колишньому Жовтневому палаці). Подібні групи у 1970-х рр. після тренувань посилали на збори протестантів, яких по-звірячому били, затримували, іноді вбивали, двічат кидали до камер із рецидивістами (так КДБ-шній режим намагався залякати людей).

Отже, поняттям «тітушки» ідентифікують спеціально підготовлених молодих людей спортивного вигляду (у т. ч. і перевяджених у цивільний одяг співробітників владних силових структур), яких за грошову винагороду використовували для протизаконних методів перешкодження конституційним проявам громадського опору (проведення провокаційних заходів і дій, що призвели до масових заворушень, фізичний вплив, психологічний тиск, хуліганські дії з метою провокації прихильників їх політичних опонентів). «Тітушки» також брали участь у неполітичних акціях, пов'язаних із рейдерським захопленням власності та охорони незаконних забудов від протестів громадян.

«Тітушки» досить швидко почали з'являтися в регіонах. Це явище стало набирати всеукраїнського масштабу. Так, 26 листопада 2013 р. «тітушки» здійснили напад на наметове містечко, що знаходилось на Європейській площі в Дніпропетровську. За повідомленнями свідків вони трощили все, що було в них на шляху: розгромили намети, били, досить «розумно», людей, які перебували в збудованому містечку. У результаті кілька людей із серйозними ушкодженнями потрапили до лікарні, а «нальотчики» зникли. Координатор Дніпропетровського Євромайдану Віктор Романенко визнав у нападниках членів федерації дзюдо Дніпропетровської області. Це були ті самі спортсмени, які напали на мирні акції опозиції влітку 2013 року [2].

Починаючи з кінця листопада 2013 року збільшилося число нападів на журналістів, особливо в Києві, коли туди звели багато «тітушок». Вони напали на журналістів і фотокореспондентів, які намагалися їх знімати. Як заявила представник міжнародної правозахисної організації «Репортери без кордонів» в Україні Оксана Романюк 29 грудня 2013 р., за 11 місяців 2013 р., було зафіксовано 83 випадки, а після подій на вулиці Банковій 1 грудня їх кількість зросла до 120. За її словами, офіс «Репортерів» зафіксував випадки арешту представників медіа, зокрема затримання активістів Євромайдану: львівського фотографа Олега Панаса, журналіста Валерія Гарагуца та громадського активіста Андрія Дзиндзі.

Професор О. Пономарів стверджував, що слово «тітушки» в однині може бути як чоловічого (називний відмінок: тітушко, родовий відмінок множини: тітушків), так і жіночого (називний відмінок: тітушка, родовий відмінок множини: тітушок) роду, причому у жіночому роді слово звучить саркастичніше [3].

Таким чином, «тітушки» – це молоді люди, які займаються бойовими видами спорту, фізично міцні. Завдяки зовнішності – спортивній статури, характерному одягу (спортивна форма і шкіряна куртка) і зачісці, поведінці, манері спілкування, їх достатньо чітко можна ідентифікувати у натовпі пересічних громадян. Зазвичай, їхні обличчя у масках (щоб ускладнити ідентифікацію); вони не називають своїх імен і прізвиськ на пряме запитання; деякі з них можуть бути під дією наркотиків; вони взуті у легке, спортивне взуття (переважно кросівки); їхні основні гасла – «штурмуємо беркут», «б'ємо ментів», «кров дітей на їхніх руках, нехай проллється їхня кров» і т. п.; усі їх слова і дії спрямовані на розпалювання в людях злості і насильства; вони можуть говорити українською чи російською мовою [4].

За результатами дослідження Центру моніторингу Public.Ru, за наслідками 2013 року «тітушок» було визнано другим за популярністю неологізмом року після слова Євромайдан. Пізніше термін утратив виражену політичну спрямованість, і «тітушками» стали називати молодих людей, залучених у протистояння, пов'язаних з суто економічними інтересами.

Необхідно також зазначити, що 27 жовтня 2017 року Кабінет Міністрів України передав до Верховної Ради Законопроект про внесення змін до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону», який передбачає низку змін, що суттєво вплинуть на порядок створення та діяльності «тітушок». Передбачається, що «тітушок» легалізують в Україні, а тому назріває небезпека збройних формувань.

Отже, аналізуючи вищевикладене можна з впевненістю сказати, що феномен «тітушки» виник ще в 2013 році, та являє собою символ агресивної, цинічної, хуліганської поведінки, провокацій, насильства, продажності, стадності, охлократизму [4]. Це молодики та спортсмени, які використовувалися владою для участі і застосування фізичної сили у масових сутичках, для

перешкоджання діяльності опозиційних активістів, дій проти вуличних протестів, впливу на процес голосування на виборах та ін. На сьогодні, уряд вносить законопроект двадцятирічної давності про громадські формування на розгляд Верховної Ради України, щоб врегулювати дане питання, яке виникло в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Миронюк Д. І. Як «тітушки» стають журналістами/ Д. І. Миронюк// Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. - 2016. - № 1. - С. 90-92. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2016_1_18

2. Миронюк Д. І. Нова безпека для української журналістики/ Д. І. Миронюк// Український інформаційний простір. - 2014. - С. 364-367. - Режим доступу: http://ijimv.knukim.edu.ua/zbirnyk/2_1/51-Myroniuk.pdf

3. Пономарів Олександр. Блог професора Пономаріва: тітушок чи тітушків? [Електронний ресурс] / Олександр Пономарів. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/blogs/>.

4. Б. Дем'яненко «Тітушки» – символ агресивної, цинічної, хуліганської поведінки, провокацій, насильства, продажності, стадності, охлократизму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/8989898989/2161/%D0%A2%D1%96%D1%82%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0%20-2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017